



Cím **1053 Budapest, Fejér György utca 10. I. emelet 3. a.**
Telefon **061 354-1073**
Fax **061 302-0194**
E-mail **info@esoember.hu**
Honlap **www.aosz.hu**
Adószám **19025915-1-41**

Iktatószám: KI-250/2018
Budapest, 2018. augusztus 13.

Fülöp Attila

szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár
Szociális Ügyekért és Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság
Emberi Erőforrások Minisztériuma
1054 Budapest, Báthory u. 10.

Tárgy: EFOP-2.2.5-17 véleményezés

Hivatkozás: 41435/2018/FOGY

Tisztelt Államtitkár Úr!

2018. július 27-n érkezett, hivatkozott megkeresésére reagálva az AOSZ az alábbi véleményt, javaslatokat fogalmazza meg az **EFOP-2.2.5-17 Intézményi ellátásról a közösségi alapú szolgáltatásokra való áttérés fejlesztése – intézményi férőhely kiváltás 2023-ig pályázati felhívás módosításával** kapcsolatban.

Az Autisták Országos Szövetsége aktívan részt vett az intézményi férőhelykiváltás jelenlegi szakaszában a koncepció véleményezésétől kezdődően, a TÁRS projekt munkájában, az érdekvédelmi tanácsadás szolgáltatásban (6 autizmusban érintett tanácsadó dolgozik az intézményekkel), az SZGYF-fel való együttműködésben és vezetői szintű egyeztetésekben egyaránt. Kollégáim és szülőtársaim többen érintettek gyermekük kiváltása kapcsán. Az AOSZ a 2017. novemberében megrendezett éves születésnapj eseményén programelem volt egy kerekasztal beszélgetés, amit szülői workshop követett a kiváltásról. Úgy ítélem meg, hogy az eltelt másfél év intenzív tevékenysége mentén az AOSZ objektíven tudja megítélni az autista személyek kiváltásban való kirekesztő helyzetét.

Az AOSZ az általános érvényű alapelvekkel való egyetértés mellett már **„A fogyatékossgal élő személyek számára ápolást-gondozást nyújtó szociális intézményi férőhelyek kiváltásáról szóló 2017-2036. évekre vonatkozó hosszú távú koncepció”** véleményezése során is felhívta a figyelmet arra, hogy az intézményekben élő autista személyek esetében a CRPD 19. cikkelyében foglalt jogok csak a speciális szükségleteik érvényesítésével érhetőek el. **A speciális szükséglet sem a koncepció véglegesítése során, sem a szakmai támogatást nyújtó TÁRS projekt dokumentumaiban és szakmai támogatást nyújtó szolgáltatásaiban nem került hangsúlyozásra, nem került kidolgozásra, figyelembevételre.** Több média hír és Szövetségünkhöz érkezett hivatalos dokumentum is bizonyítja, hogy az autista személyek számára szolgáltatást nyújtó intézmények nem tudják az autista személyek támogatását megvalósítani, és ennek eredményeként olyan állapotromlás következik be, ami korlátozáshoz, az alapjogok sérelméhez és tragédiákhoz vezet. Ilyen esetekben már rendkívül intenzív szakmai támogatásra van szükség, melyet szövetségünk és stratégiai partnereink sem tudnak biztosítani, és ez a késői beavatkozás nem is lehet hatékony. Az elmúlt évek levelezése (számos, az

EMMI miniszterének, a szociális ügyekért felelős államtitkárnak és kompetens főosztályának írt levél) bizonyítja, hogy **szövetségünk folyamatosan jelzi a problémát és sürgeti a megoldásokat**. A jelzés mellett az AOSZ és az SZGYF vezetői, valamint az ELTE BGGYK és az Autizmus Alapítvány szakértői **intenzív együttműködésben keresik a szakmai megoldásokat** az autista személyek érdekében. Az AOSZ felkérésére fél éve dolgozik az a munkacsoport, mely kidolgozta, és 2018 őszén véglegesíti azt a **szociális szakmai irányelvet**, mely a szolgáltatásokat nyújtók számára szakmai iránymutatást nyújt az autista személyek számára az emberi méltóságot és jobb életminőséget biztosító szakszerű ellátás megvalósítása érdekében.

Az autista személyek színes képességprofilal, ép értelemmel és különböző sérülési szinten, teljes életkori spektrummal is megjelennek a szolgáltatásokban. A legnagyobb pályázó, az SZGYF rendszerében főként a súlyos állapotú, társuló értelmi sérüléssel élő, súlyos beilleszkedési nehézségekkel és különös kihívást jelentő viselkedéssel élő autista személyek részesülnek szolgáltatásban. Ezen lakók számára a jelenlegi kiváltási koncepció és konstrukció nem eredményez életminőség javulást.

Szövetségünk a kiváltás koncepciójának és a megvalósítást biztosító pályázati felhívásnak a teljes átgondolását javasolja. Megítélésünk szerint önmagában az általános alapelvek szem előtt tartása a speciális szükségletek és a teljes körű szakmai dokumentumok kidolgozása nélkül nem vezetnek el a kiváltás céljához, a méltó, önrendelkező élethez, a társadalmi integrációhoz. A megállapítás nem csak az autista személyek tekintetében igaz. Fogyatékosággal élő társaink támogatási igénye, szükséglete, ennek módja, mennyisége rendkívül eltérő. Számos kidolgozott dokumentum született, amelyek az egyéni szükségleteket és igényeket hivatottak feltárni, de mégsem vezetnek el az egyénre szabott szolgáltatások kialakításához.

Az EFOP-2.2.5-17 jelenlegi kiváltási környezetben történő véleményezéséhez az alábbi konkrét javaslatokat teszi az AOSZ:

1. Számos autista személy koránál fogva diagnózis nélkül él az intézményekben. Ezeket a jelzéseket az intézmények dolgozói maguk is megteszik.
A gyanú felmerülése esetén, még a kiváltási folyamatba történő bevonás előtt történjen meg a kivizsgálás, mert a diagnózis tisztázása alapfeltétele a szükségletek megállapításának és a támogatás biztosításának.
2. A szociális szolgáltatások nem rendelkeznek autizmusban képzett szakemberrel. E nélkül a szakértelem nélkül nem tudják az intézmények bevonni az autista lakókat. Félnék tőlük, nehezen, vagy egyáltalán nem tudják őket közösségben élve elképzelni, felmérni és felkészíteni sem. Mindez az autizmus-specifikus szakértelem hiányából fakadó probléma.
A kidolgozott felméréshez és a tervezéshez, valamint a lakók felkészítéséhez a pályázó kötelezően vegye igénybe autizmusban képzett és gyakorlott szakember segítségét.
3. ***Az autista személyek számára a szolgáltatások tervezésénél legyen kötelező figyelembe venni a hamarosan elkészülő szociális szakmai irányelvet (azért javasoljuk ennek a dokumentumnak a használatát, mert egységesen és rendszerbe foglalva tartalmazza a további javaslatokat). Amennyiben nincs arra lehetőség, hogy ennek elkészültét kívárja a módosítás, úgy javasoljuk, hogy az érvényben lévő legfrissebb „Az Autizmusról/Autizmus spektrum zavarokról szóló egészségügyi szakmai irányelv”-et nevezze meg a felhívás, mint kötelezően használandó dokumentumot. Az irányelv a neve ellenére egységesen fogalmazza meg a legfontosabb terápiás és szolgáltatási szempontokat minden ágazat számára*** (<http://aosz.hu/megjelent-a-legfrissebb-bizonyitekokon-alapulo-az-autizmusrolautizmus-spektrum-zavarokrol-szolo-egeszseguqi-szakmai-iranyelv/>), ***vagy közvetlenül: <https://kollegium.aek.hu/Download/Download/2330>***). Ezen kívül írja elő a felhívás, hogy autista személyek esetében az Autizmus Koordinációs Iroda szakmai dokumentumai (pl. szempontrendszer a szolgáltatások kialakításához) alapján történjen meg a tervezés és kialakítás.

4. Nincs kapcsolódás és koherencia a meglévő speciális és szakszerű szolgáltatások, futó projektek és a kiváltás között. **Fogyatékossgal élő társaink érdekében meg kell teremteni az összhangot!**
5. **A MONTÁZS projekt alternatív és augmentatív kommunikáció és autizmus rész céljának fejlesztése során számos olyan szakmai támogatás igénybevételére van lehetősége a pályázónak, mely az igénybevevő lakók szakszerű támogatását teszik lehetővé. Ilyen a kölcsönzés és felkészítés, valamint az autizmus TEAM, mely utóbbi helyben tud személyes szakmai támogatást nyújtani a pályázó intézmények számára a teljes folyamat során.**
6. **A felhívás tegye kötelezővé a kiváltandó célcsoport fogyatékossgának megfelelő releváns országos ernyőszerkezettel való együttműködést, legyen a szakmai terv melléklete az aláírt együttműködési megállapodás. Így biztosítható leginkább az egyénre szabott érdekvédelem, az elérni kívánt cél.**
7. **Az ellátási forma és a fenntarthatóság kérdése felülvizsgálatra szorul. A magasabb támogatási szükségletű igénybevevők esetén mérlegelendő a speciális ellátási forma engedélyezése (autizmus esetén a lakóotthonok és komplex szolgáltatások létjogosultsága már bizonyított, valamint a fenntarthatóság többletköltségét is jól ismeri a tárca, hiszen az AUT nevű, kiegészítő támogatást biztosító forrással támogatja is azt Magyarország Központi Költségvetése. Nehéz helyzetben van a pályázó, amikor le kell írni, hogy miből és hogyan fogja biztosítani a magasabb támogatási szükségletű célcsoportnak nyújtott szolgáltatások többletköltségeit.**
8. **Az IFKKOT a véleményezés során ne csak az igények vizsgálatára térjen ki, hanem az egyéni szükségletek figyelembevételét is vizsgálja meg. Ezért is indokolt, hogy az egyes célcsoportok érdekeit képviselő szervezetek mindegyike tagja legyen az IFKKOT-nak.**
9. A felhívás központi eleme a foglalkoztatás. A foglalkoztatást az AOSZ is rendkívül fontosnak tartja! Annak érdekében, hogy minden lakó egyenlő eséllyel alanyává válhasson a kiváltásnak, a lakók nagy százalékának előbb fejlesztésben, felkészítésben kell részesülnie. A lakók nagy része jelenleg nem tudja még az érdekeit sem érvényesíteni, mert kommunikációs akadályozottsága, intellektuális, vagy társas készségeinek előzetes fejlesztésére van szükség. Az igénybevevők életkori sajátosságait is figyelembe kell venni.
A lehívható források valóban az egyéni szükségletekre reagáljanak! A felhívás tegye lehetővé az ésszerű felhasználást! Tegye lehetővé szakértői segítség, támogatás, fejlesztés és terápiás célok megvalósítását is. Amennyiben a szükségletfelmérés állandó terápiás támogatást igényel, úgy annak megteremtésére is jelentsen megoldást a felhívás.
10. Az IFKKOT-hoz benyújtott szakmai tervek térjenek ki a fenti szempontokra, az IFKKOT a véleményét objektíven fogalmazza meg, egységes szempontrendszer alapján, a hozzáértő szakmai és érdekvédelmi szereplők bevonásával. Ennek kidolgozását az érdekvédelmi szervezetek bevonásával javasoljuk megvalósítani.

Tisztelt Államtitkár Úr!

Tisztelettel köszönjük, hogy lehetőségünk van véleményünk, javaslatunk megfogalmazására. Ezúton is szeretnénk Önt biztosítani aktív, támogató részvételünkről, ami elvezethet egy olyan kiváltási folyamathoz, mely az intézményekben élő társaink számára jobb és méltóbb életet biztosít, és amelyre méltán lehet büszke Magyarország Kormánya.

Tisztelettel:

Kövári Edit

Kövári Edit
elnök

